

Skaj Džetani

SA...

*Preoblikovanje načina
na koji se odnosite prema Bogu*

2024.

Preporuke za knjigu „Sa...“; Skaja Džetaniya

Sastavljena od materijala duhovnih klasika i pisana jednostavnim i savremenim jezikom, knjiga „Sa...“, Skaja Džetaniya, čini veliku uslugu svakome od nas pozivajući nas da preoblikujemo način na koji se odnosimo prema Bogu. Mi vrlo lako upadamo u zamku izvrtanja i unižavanja naše hrišćanske vere – s katastrofalnim posledicama. Mi nismo samo grešnici, potrošači, menadžeri ili službenici. Mi smo dragoceni Bogu koji nas voli i koji nas je stvorio za večnu zajednicu s Njim. Sve izgleda drugačije kada živimo život kao odgovor na Božju ljubav.

Pol Luis Mecger, doktor teologije, profesor hrišćanske teologije i teologije kulture na Biblijskom seminaru Multnoma i autor knjige „Jevanđelje po Jovanu: Kada Ljubav stigne u grad“

Otkako sam zaronila u knjigu „Sa...“, ne mogu da prestanem da razmišljam o njoj. Uvidi Skaja Džetaniya će promeniti način na koji razmišljate o Bogu... o sebi... kao i o vašem međusobnom odnosu.

*Dr Kara E. Pael,
izvršna direktorka Instituta za mlade Fuller.*

Nije važno, kako su to nekadašnji teolozi nagađali, koliko anđela može plesati na vrhu čiode. Ali jeste važno koji od predloga upravlja vašom verom – nad, za, od, pod ili sa.

Ko bi znao kakve ogromne svetove „otvaraju“ tako kratke reči? Ko bi pomislio kakva su teološka bogatstva utkana u mustru gramatike? Skaj je učinio veliku uslugu crkvi. Kroz elegantnu i jasnu prozu, s pronicljivim i dubokim uvidima, on pokazuje kako se sve menja uz pomoć samo jedne reči – „sa“. Ovo je knjiga koju želim da pročita cela moja crkva.

Mark Buhanan, autor knjige „Duhovni ritam“

Ko bi rekao da predlozi mogu imati tako snažan uticaj? Skajjeva knjiga će podstaći promenu načina na koji doživljavate Boga i veru, zaronivši duboko u naše pobude i tajne naših srca. Ne možete čitati ovu knjigu, a da ne počnete da drugačijim očima gledate kako na druge, tako i na sebe!

Margareta Fajnberg, autorka knjiga „Istraživanje božanskog“ i „Glad za Bogom“

Vešto koristeći četiri reči – pod, nad, od, i za – Skaj Džetani ubedljivo prepoznaje vladajuće paradigme života, bilo da su sekularne ili religijske, i pokazuje nam kako svaka od navedenih reči „uhvati“ neki element istine, ali je to na kraju ipak nedovoljno; sve one, konačno, propuštaju najvažniju stvar – pravu zajednicu sa živim Bogom. Koristeći jedan poslednji predlog, „sa“, on prikazuje šta zaista znači poznavati i doživeti zajednicu sa Bogom – život vere, nade i ljubavi – upravo ono za čim svi očajnički čeznemo i što nam je svima potrebno. Ovo je korisna, ohrabrujuća i nadahnjujuća knjiga.

Džim Belčer, pisac knjige „Duboka crkva“

Ova knjiga će za našu generaciju učiniti ono što je Dž. B. Filips učinio svojom klasičnom knjigom „Tvoj Bog je premali“ za svoju generaciju. Knjiga „Sa...“ otkriva nam gledanja na Boga koja nas ne mogu zadovoljiti i otvara vrata istraživanju života sa Bogom koji će nas u potpunosti ispuniti i zadovoljiti.

Skot Meknajt, pisac knjige „Jedan život“ i „Plavi zebrasti papagaj“, profesor teologije i biblijskih studija na Nort park univerzitetu.

Postoji dobar razlog zašto je Skaj glavni urednik časopisa *Leadership Journal* (Leadership Journal)... On piše poletnim stilom, istinski inteligentno i duhovno duboko. Nagoveštavajući da osnovni stav koji usvojite prema Bogu određuje kvalitet, značenje i pravac vašeg života, knjiga „Sa...“ je osmišljena tako da usmeri čitaoce u pravom smeru.

Alan Hirš, pisac knjige „Neukrotivi“, TheForgottenWays.org

Za Amandu

„Mi volimo, jer je On najpre voleo nas.“

Sadržaj

	1. poglavlje	
Život nakon Edema		9
Senke		9
Stavovi		11
Studenti		18
Namera.....		21
Planina		23
	2. poglavlje	
Život pod Bogom		29
Pogodba		30
„Krstaši“		36
Jaram		42
	3. poglavlje	
Život nad Bogom		46
San		46
Jabuka.....		50
Štap		60
	4. poglavlje	
Život od Boga		66
Mrlja mastila.....		66
Orbita		71
Gubavac		75
Nerazumnik		79
	5. poglavlje	
Život za Boga		84
K. O.		84
Misija.....		88
Uticaj		93
Nerazumnik (drugi deo).....		98
	6 poglavlje	
Život sa Bogom		102
Eukatastrofa.....		102

Blago.....	107
Ponovno okupljanje.....	111
Sada	115

7. poglavlje

Život sa verom	122
Trapez	122
Pastir.....	126
Glasovi	133
Žaoka	136

8. poglavlje

Život sa nadom.....	140
More	140
Sidro	144
Ptičar	149
Luka	153

9. poglavlje

Život sa ljubavlju	160
Zatvor	160
Kiša	162
Najveća	168
Kamen	172

Dodatak A

Zajedništvo sa Bogom	177
Molitva uz Sveto pismo	178
Molitva sa crkvom.....	180
Molitva sa Svetim Duhom	183
Dodatni resursi o molitvi.....	186

Dodatak B

Diskutovanje sa drugima	187
Zahvalnost	194
O piscu	196

Život nakon Edema

Senke

Pre 1500 godina, rimski imperator je izgradio grobnicu za svoju voljenu sestru. Mala građevina bila je napravljena u obliku krsta sa kupolastom tavanicom prekrivenom mozaikom punim zvezda na tamnoplavom nebu. U središtu tog mozaika nalazio se prikaz Isusa, Dobrog Pastira, okruženog ovcama u smaragdnom raju.

Mauzolej Gale Placidije i dalje stoji u Raveni, u Italiji, i smatra se jednim od „najstarijih i najbolje očuvanih od svih mozaičkih spomenika“, kao i jednim od „umetnički najsavršenijih“. Ali posetioци koji su se divili njegovim mozaicima u putopisima i na razglednicama biće razočarani kada uđu u mauzolej. Građevina ima samo male prozore, a svetlost koja uspe da uđe obično bude blokirana masom turista. „Umetnički najsavršeniji“ mozaički spomenik, inspirativni prikaz Dobrog Pastira u zvezdanom raju, sakriven je iza zavese mraka.

Ali nestrpljivi posetioци koji brzo napuste kapelu propustiće zapanjujuću predstavu. Bez prethodne najave, reflektori blizu plafona se uključuju kada turista napokon uspe da ubaci novčić u malu metalnu kutiju na zidu. Svetla tada osvetljavaju šarene pločice mozaika, ali samo na nekoliko sekundi. Jedan posetilac je opisao ovo iskustvo: „Svetla se uključuju.

Na trenutak, najkraći od svih trenutaka – bacite oko na to, a ono nema vremena da sve to razabere – vrela i dosadna tama iznad glave najednom postaje zvezdano nebo, tamnoplava kupola sa ogromnim, sjajnim zvezdama koje izgledaju začuđujuće blizu. 'Ah!', otme se uzdah odozdo, a zatim se svetlo gasi i opet nastupa tama, još gušća nego pre.¹

Blistava erupcija osvetljenja ponavlja se stalno, isprekidana tamom nepredvidivog trajanja. Svaki put kada se svetla uključe, posetiocima se pruža još jedan pogled na svet iza senki, a njihove oči zabeleže još jedan prethodno neprimetan detalj: jelene koji piju iz izvora, vence od voća i listova, Isusa koji nežno pruža ruku ka svojim ovcama koje ga gledaju s ljubavlju. Nakon što je video mozaik, jedan posetilac je napisao: „Nikada u svom životu nisam video ništa tako veličanstveno! Teško je uzdržati se da ne zaplačete!“

Poput turista u Raveni, mnogi primaju hrišćansku veru sa velikim očekivanjima. Čuli su priče o slavi i spasenju, o snazi da nadvladaju ovaj svet i dožive božansko na neizrecive načine. Ali jednom kada uđu u drevne odaje hrišćanstva, mnogi se razočaraju. Gde je ta svetlost, gde je prosvetljenje? Naša srca traže Boga i dobrotu, lepotu, pravdu i mir o kojima nam je kazano da ih On pruža, ali On često ostaje skriven iza senke koju baca zao svet.

Plašim se da nam čitava jedna generacija postaje imuna na hrišćansku veru. Mnogi dolaze sa svetom željom da upoznaju Boga, da iskuse Njegovu prisutnost u svom životu, da budu zbrinuti kao ovce poverene blagom i nežnom pastiru. Ali to nije ono što oni vide ili doživljavaju. Zapravo, može se desiti i da napuste crkvu, a da nikada nisu sagledali prekrasnu i očaravajuću viziju života sa Bogom. Nikada se ne upale ta svetla koja bi otkrila lepotu koja se nalazi iza senki. Ume-

1 Tatjana Tolstoj, „Vidi drugu stranu“ (Tatyana Tolstaya, “See the Other Side,” trans. Jamey Gambrell, *New Yorker*, March 12, 2007.)

sto toga, nude im se drugačiji vidovi hrišćanstva, oni koji ne mogu probiti senke i koji nikada istinski ne zadovoljavaju najdublje čežnje njihove duše.

Kada ih njihovo versko iskustvo ostavi razočaranim, mogli bi pogrešno zaključiti da ih je hrišćanstvo izneverilo. U stvari, da citiram G. K. Čestertona: „Hrišćanski ideal nije bio okušan i našao se lak; on se našao težak i ostao neokušan.“² Ili bi se, možda, za naše vreme moglo preciznije reći da hrišćanstvo uopšte i nije predstavljeno, pa je, shodno tome, ostalo neokušano. Rezultat toga je generacija koja je ostala ravnodušna i imuna na istinsku hrišćansku poruku.

Ali ima trenutaka, neočekivanih i nezasluženih, kada se novčić ubaci i naša vizija se transformiše iznenadnim, jarkim bljeskom. To može biti samo u treptaju oka, ali u tim trenucima mi ugledamo svet iza senki, prepoznamo potpuno drugačiji način povezivanja sa Bogom i poželimo nešto više.

Stavovi

Nažalost, velika većina ljudi pomirila se sa mračnijim bivstvom, pod senkom koja ih ostavlja nezadovoljnim odnosom koji imaju sa Bogom. Razmotrite primere četvoro ljudi s kojima sam se sreo. Svi su se izjasnili kao hrišćani, neki su imali i značajno crkveno iskustvo, ali su Boga doživljavali na različite načine.

*

Nisam poznavao Džoela pre nego što je došao u moju kancelariju po, kako je on to nazvao, „duhovni savet“. Sredovečni

2 G. K. Česterton, „Šta nije u redu sa svetom?“ (G. K. Chesterton, *What's Wrong With the World*, Boston: Adamant Media, 2004), 48.

muškarac, relativno uspešan poslovni čovek, Džoeel je sebe opisao kao hrišćanina sa slabostima prema alkoholu, ženama i kocki – a ovo poslednje je upravo i predstavljalo razlog njegove posete. Niz loših opklada ugrozio mu je posao.

„Žao mi je što si u problemima, Džoele“, rekao sam, „ali nisam baš siguran zašto si došao kod mene.“

„Ne idem u crkvu“, rekao je Džoeel, „ali znam šta je ispravno, a šta nije. Plašim se da Bog neće blagosloviti moj posao zbog onoga što sam uradio. Želim da izgladim odnos sa Njim. Ne mogu sebi priuštiti da se moji partneri i Bog okrenu protiv mene.“

*

Mark je bio veoma načitan čovek. On bi „progutao“ svaku knjigu o poslovnom liderstvu koju bi pronašao, ali on sam nije bio poslovni lider. Mark je bio sveštenik. Sreli smo se na propovedničkom sastanku i zajedno ručali.

„Problem sa većinom sveštenika“, počeo je Mark, „ogleda se u tome što misle da su imuni na silu tržišta. Ne razumeju osnovne principe na kojima svaka organizacija uspeva ili propada. Tome ih uopšte ne uče na fakultetu.“

„Ne mogu da podnesem svu tu 'produhovljenost' koja preovladava na ovim propovedničkim sastancima. Samo smišljamo izgovore za loše rukovođenje – za to što ne radimo više. Da li menadžeri Volmarta sede okolo i meditiraju? Zašto ljudi očekuju od nas da sedimo i da se molimo po čitav dan? Neću dozvoliti da moja crkva atrofira kao što je slučaj sa mnogim drugim crkvama.“

*

Rebeka je bila apsolvent na uglednom hrišćanskom koledžu. Sa samo nekoliko meseci do diplomiranja, borila se sa pitanjem šta dalje.

„Oduvek sam maštala o odlasku na medicinski fakultet“, rekla je. „Imam i ocene koje bi mi verovatno omogućile da se upišem, ali nisam sigurna da je to ono što bi trebalo da uradim.“

„A zašto ne – upitao sam. „Šta je to što te sprečava?“

„Nisam sigurna da je to ono što Bog želi da uradim. Mišlim, da li je svetu zaista potreban još jedan kardiolog? Želim da moj život bude smisleniji. Želim da uradim nešto zaista važno.“

„Kao, na primer, šta?“

„Kao, da budem misionarka“, odgovorila je. „Možda, da bih Mu služila, Bog želi da žrtvujem svoj san da postanem doktorka. Samo ne želim da dođem do kraja, a onda shvatim da sam propustila nešto značajnije.“

*

„Ne znam u čemu sam pogrešila“, Karen mi je govorila kroz suze. „Dala sam sve od sebe da ga vaspitam u skladu sa Biblijom.“

Karenin sin tinejdžer borio se sa jakom depresijom i to na nezdrave načine. Drogiranje mu je samo pogoršalo problem i odvelo ga u još destruktivnije ponašanje.

„Ne bi trebalo da bude ovako“, rekla je, uz jednaku dozu gneva i bola. „U našem domu uvek se poštovao Bog. Mi smo uvek radili ono što je ispravno. Vaspitavali smo svoju decu u skladu sa biblijskim principima. Čak smo na zidu imali uramljen stih iz Priča Solomunovih: 'Uči dete prema putu kojim će ići, pa neće odstupiti od njega ni kad ostari.' Pa zašto nas Bog kažnjava?“

*

Džoel, Mark, Rebeka i Karen predstavljaju četiri načina na koje većina ljudi pristupa Bogu i zauzima stav prema Njemu.

I poput turista koji su zaglavljani u mračnim i zagušljivim odajama Gale Placidije, većina ljudi na kraju nije zadovoljna ovakvim pristupima.

Život od Boga

Džoel, užurbani poslovni čovek, pokušavao je da iskoristi Boga da blagoslovi njegovo poslovanje. On otelotvoruje stav „život *od* Boga“. Ljudi iz ove grupe žele Božje blagoslove i darove, ali nisu baš naročito zainteresovani za samog Boga.

Život nad Bogom

Mark, sveštenik – praktičar, usredsređen na organizacione principe umesto na molitvu, nije ostavio mnogo mesta za Boga u svom životu ili službi. Ovo je stav „život *nad* Bogom“. Tajanstvenost i čudesnost sveta su negde zagubljeni, dok se Bog napušta u korist dokazanih formula i ishoda koje je moguće držati pod kontrolom.

Život za Boga

Rebeka, apsolutkinja koja sanja o medicinskom fakultetu, uglavnom se brinula kako da najbolje posluži Bogu. Ovaj stav, najhvaljeniji od svih religioznih stavova, jeste stav „život *za* Boga“. Oni smatraju da je najznačajniji onaj život koji se ulaže u postizanje velikih stvari u Božjoj službi.

Život pod Bogom

Karen, očajna majka koja je pokušala da vaspita svog sina „po Knjizi“, uzrujala se kada Bog nije uradio „svoj deo“. Stav „život *pod* Bogom“ vidi Boga u svetlosti uzročno-posledičnih termina – mi držimo Njegove zapovesti, a On blagosilja naše živote, naše porodice, naš narod. Naš glavni zadatak je da utvrdimo šta je to što On odobrava (ili ne odobrava) i da se svim silama trudimo da se držimo unutar tih granica.

Gde god da se sretnem sa novim ljudima, bilo u crkvi ili van nje, obično pokušam da utvrdim koji od navedenih stavova najbolje oslikava njihov odnos sa Bogom. Neobavezan razgovor o njihovom životu i verovanju, kao i nekoliko jednostavnih pitanja obično je dovoljno da razotkrije njihove stavove.

- Saputnik u avionu: „Stvarno ne razmišljam mnogo o Bogu.“ Analiza: Život *nad* Bogom.
- Prodavac na gradskoj pijaci ujutru: „Ako bismo samo uspeli da zaustavimo ove liberalne sudije, Bog bi ponovo blagoslovio našu zemlju.“ Analiza: Život *pod* Bogom.
- Posetilac u crkvi: „Svakog jutra kada se probudim, pomolim se Bogu da mi proširi teritoriju. I On je to učinio!“ Analiza: Život *od* Boga.
- Sveštenik koji priča o svojoj crkvi: „Jednostavno su lenji. Potrebna im je dobra motivaciona propoved, pa će onda deliti svoju veru sa svojim bližnjima.“ Analiza: Život *za* Boga.

Dok zapadna kultura postaje sve više sekularna i „posthrišćanska“, upoznajem sve više ljudi koje Bog ne zanima. Oni ne razmišljaju o tome kako bi Božje prisustvo moglo ili trebalo da utiče na njihov život, i to samo ako pretpostavim da oni uopšte veruju da Bog postoji. Mnogi ljudi na sekularnom Zapadu žive *nad* Bogom.

Ipak, ne smemo prenaglašavati sekularizaciju i postbožanske stavove današnjeg sveta. Uprkos uspona tzv. „novog ateizma“, i u dvadeset prvom veku još uvek se vode ratovi zbog religije, a tradicionalne verske vrednosti dominiraju u mnogim zajednicama, pa čak i u zapadnim društvima. Upražnjavanje verskih rituala (ili sujeverja, u zavisnosti od tačke gledišta) i danas je veoma popularno. Život *pod* Božjim očekivanjima mnogima je i dalje va-

žan. U stvari, mnogi od naših kulturoloških sukoba mogu se pripisati ljudima koji „žive *pod* Bogom“, pokušavajući da nametnu svoje vrednosti onima koji bi radije „živeli *nad* Njim“.

Istovremeno, brzo rastuća grupa ljudi pokušava da iskoristi Boga za sopstvenu korist i dobitak. Neke od najvećih crkava u Sjedinjenim Američkim Državama, pa i u mnogim drugim zemljama, kao i neke od najprodavanijih hrišćanskih knjiga temelje se na stavu „život *od* Boga“. Sa toliko mnogo traumatičnih iskustava unutar porodica i današnjom turbulentnom ekonomskom situacijom, ljudi se, u potrazi za rešenjima, okreću Bogu i Njegovim predstavnicima. U mnogim slučajevima, oni istinski ne čeznu za Bogom, već za Njegovom natprirodnom pomoći. Ponekad se to naziva „potrošačko hrišćanstvo“, „jevanđelje napretka“ ili „propovedanje zdravlja i bogatstva“. U svakom slučaju, ljudi traže Boga kao kosmičkog terapeuta ili božanskog slugu. On je, kako Ga je jedan prijatelj nazvao, kombinovano pakovanje – na jednom mestu sve što vam je potrebno za popravku bilo čega.

Ono što najviše primećujem među svojim kolegama u hrišćanskoj službi jeste izraženo aktivistički oblik vere. Bilo da se borimo protiv siromaštva, radimo na rastu crkve ili se uključujemo u politiku, skloni smo da pronađemo svrhu i smisao u onome što činimo *za* Boga i Njegovo carstvo. Stav „život *za* Boga“ je veoma cenjen, a oni koji su sposobni da u tom smislu postignu najviše primaju velike pohvale i divljenje.

Prepoznavanje ova četiri životna stava pomaže nam da damo smisao radu crkve. Veći deo crkvenih napora ulaže se u pokušaj da premesti ljude iz jednog u drugi od ova četiri stava. Na primer, nastojimo da ubedimo osobu koja je uglavnom nereligiozna i živi *nad* Bogom da više obrati pažnju na Božje vrednosti i zapovesti i počne živeti *pod* Njegovom vlašću. Mi ne radimo to da bismo bili ispravni ili da bismo nametali svoje stavove, iako ponekad možemo biti tako shvaćeni. Radimo

to zato što verujemo da je život *pod* Bogom ispunjen nagradama i blagoslovima.

Neke crkve su sebi postavile jasan cilj da tzv. „potrošače religije“ preobrate u potpuno posvećene Hristove sledbenike. Drugim rečima, oni žele da ljudi prestanu da žive *od* Boga i počnu da žive *za* Njega. Ta promena se obično meri nečijim učešćem u crkvenim aktivnostima, dobrotvornim akcijama, službi drugima i međunarodnim misijama. Pokušavamo da ih ubedimo da manje ugađaju sebi, a da više čine za Boga i druge. Naročito uspešan prelaz iz života *od* Boga ka životu *za* Njega javlja se kada osoba napusti svoju odabranu profesiju i uđe u „hrišćansku službu na puno radno vreme“. Takvi slučajevi su retki, ali se veoma ističu u verskim zajednicama.

Kratak osvrt na moje lično putovanje vere otkriva doba u kojima sam naizmenično zauzimao svaki od ova četiri stava. Živeo sam i *nad*, i *pod*, i *od* i *za* Boga. A kada razmislim o godinama koje sam proveo u hrišćanskoj službi, moram priznati da su moji napori umnogome bili usmereni ka preobraćanju ljudi iz jednog stava u drugi, sa manje ili više uspeha. Propovedi su bile ispisane i ispropovedane, programi osmišljeni i sprovedeni u delo, grupe pripremane i okupljane, budžeti formirani i praćeni – sve to sa ciljem da ljude preobratim od života *nad* Bogom u život *pod* Njim i da ubedim druge da počnu da žive *za* Boga, a ne samo *od* Njega.